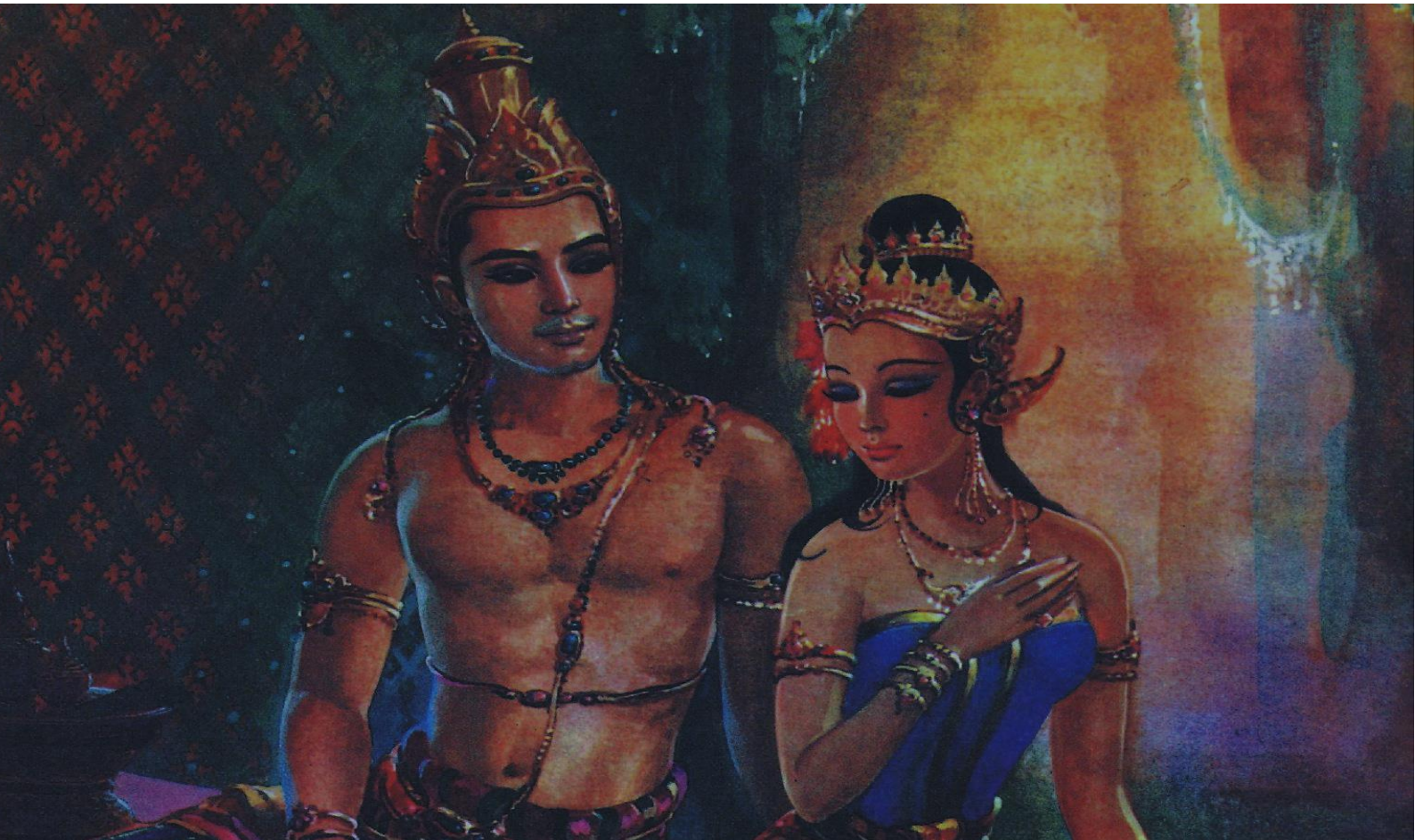

แบบฝึกทักษะ “สาระการเรียนรู้ที่ ๕ วรรณคดีและวรรณกรรม”
เรื่อง อิเหนา ตอน คีตกะหมังกุหนิง
พระบาทสมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาลัย

วิรุพท์ เวชสุวรรณมณี (ผู้สอน)

เอกสารประกอบการเรียนรู้ วิชา ภาษาไทย ๒ (ท ๓๑๑๐๒)
กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๔
โรงเรียนกุหลาบวิทยา

ชื่อ - สกุล

ชั้นมัธยมศึกษาปีที่...../.....เลขที่.....

...../...../.....
ตรวจแล้ว

คำนำ

แบบฝึกทักษะวรรณคดี เรื่อง “อิเหนา ตอน ศีกะหมังกุหนิง” เป็นเอกสารประกอบการเรียนรู้ใน “วิชาภาษาไทย ๒” กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย รหัสวิชา ท ๓๑๑๐๒ มีวัตถุประสงค์เพื่อให้นักเรียนมีความรู้ความเข้าใจ และเกิดทักษะการเรียนรู้จากวรรณคดีมากขึ้น เนื้อหาในแบบฝึกทักษะจะสอดคล้องกับสาระการเรียนรู้แกนกลางภาษาไทยใน “สาระที่ ๕ วรรณคดีและวรรณกรรม” เป็นหลัก และบูรณาการกับสาระอื่น ๆ ดังนี้

หน่วยการเรียนรู้	มาตรฐานการเรียนรู้ / ตัวชี้วัด	สาระสำคัญ	ชั่วโมงเรียน
เรื่อง อิเหนา ตอน ศีกะหมังกุหนิง	มาตรฐาน ท ๑.๑ ม.๔-๖/๑ อ่านออกเสียงบทร้อยแก้วและร้อยกรองได้อย่างถูกต้อง ไพเราะ และเหมาะสมกับเรื่องที่อ่าน ม.๔-๖/๗ อ่านเรื่องต่าง ๆ แล้วเขียนกรอบแนวคิด ผังความคิด บันทึกย่อความ และรายงาน ม.๔-๖/๘ มีมารยาทในการอ่าน มาตรฐาน ท ๕.๑ ม.๔-๖/๑ วิเคราะห์และวิจารณ์วรรณคดีและวรรณกรรมตามหลักการวิจารณ์เบื้องต้น ม.๔-๖/๒ วิเคราะห์ลักษณะเด่นของวรรณคดีเชื่อมโยงกับการเรียนรู้ทางประวัติศาสตร์และวิถีชีวิตของสังคมในอดีต ม.๔-๖/๓ วิเคราะห์และประเมินคุณค่าด้านวรรณศิลป์ของวรรณคดีและวรรณกรรมในฐานะที่เป็นมรดกทางวัฒนธรรมของชาติ ม.๔-๖/๔ สังเคราะห์ข้อคิดจากวรรณคดีและวรรณกรรมเพื่อนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตจริง ม.๔-๖/๖ ท่องจำและบอกคุณค่าบทอาขยานตามที่กำหนดและบทร้อยกรองที่มีคุณค่าตามความสนใจและนำไปใช้อ้างอิง	☒ ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับวรรณคดี เรื่องอิเหนา ตอน ศีกะหมังกุหนิง - ความเป็นมา - ตัวละครสำคัญ - เนื้อเรื่องย่อ ☒ การอ่านตีความ แปลความ เรื่องอิเหนา ตอน ศีกะหมังกุหนิง ☒ การวิเคราะห์และวิจารณ์วรรณคดีเรื่อง อิเหนา ตอน ศีกะหมังกุหนิง ☒ ประเมินคุณค่าจากวรรณคดี เรื่องอิเหนา ตอน ศีกะหมังกุหนิง ☒ การสังเคราะห์ข้อคิดจากวรรณคดีเรื่อง อิเหนา ตอน ศีกะหมังกุหนิง ☒ อ่านออกเสียงบทร้อยกรอง	๑๐ (๕) สัปดาห์

นักเรียนทำแบบฝึกทักษะด้วยตนเองโดยค้นคว้าศึกษาข้อมูลจากแหล่งต่าง ๆ อาทิ หนังสือเรียนภาษาไทย วรรณคดีและวรรณกรรม ม.๔ สื่ออิเล็กทรอนิกส์ หรือตำราเอกสารอื่น ๆ ที่มีความเกี่ยวข้องกับวรรณคดี ชุดคำถามในแบบฝึกทักษะนี้ มีคำถามหลายรูปแบบ ได้แก่ **๑. คำถามแบบข้อเท็จจริง** คือ ให้ตอบคำถามตามความจริงที่เกิดขึ้น (ความรู้และความเข้าใจ) **๒. คำถามแบบสืบค้น** คือ สืบค้นหาความรู้จากแหล่งต่าง ๆ และนำความรู้มาตอบคำถาม (กระบวนการสืบค้น) **๓. คำถามแบบวิเคราะห์และสังเคราะห์** คือ คิดวิเคราะห์ สังเคราะห์ ตีความ แปลความจากบทประพันธ์ที่กำหนด (กระบวนการคิด) **๔. คำถามแบบแสดงความคิดเห็น** คือ ให้นักเรียนแสดงความคิดเห็นจากประเด็นในเรื่องซึ่งสะท้อนให้เห็นถึงมุมมองของนักเรียนว่ามีอารมณ์ ความรู้สึก และแสดงทัศนะออกมาแบบใด และสามารถนำข้อคิดคติธรรมที่ได้จากวรรณคดีไปประยุกต์ใช้ในชีวิตจริง (การนำไปประยุกต์ใช้)

วิรุฬห์ เวชสุวรรณมณี
ผู้เรียบเรียง

บทที่ ๑

ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับวรรณคดี เรื่อง อิเหนา

คำชี้แจง เนื้อหาใน บทที่ ๑ ความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับวรรณคดี เรื่อง อิเหนา มีวัตถุประสงค์มุ่งให้นักเรียนเข้าใจภาพรวมของวรรณคดี ได้แก่ ประวัติความเป็นมา จุดมุ่งหมายในการแต่ง ลักษณะการประพันธ์ และเรื่องย่อ เพื่อให้นักเรียนมีความรู้ความเข้าใจในภาพรวมของวรรณคดีเบื้องต้น ก่อนเข้าสู่เนื้อหาการวิเคราะห์เนื้อเรื่องในบทเรียนถัดไป

📖 ความเป็นมาของเรื่อง “อิเหนา”

☑ อิเหนาเป็นวรรณคดีที่มีมาตั้งแต่สมัย “กรุงศรีอยุธยา” ได้เค้าโครงเรื่องมาจากนิทานของ “ชาวขว” (อินโดนีเซีย - ในปัจจุบัน) คือ “นิทานปันหยี” แต่เมื่อเสียกรุงศรีอยุธยาใน พ.ศ. ๒๓๑๐ ต้นฉบับของอิเหนาที่เคยแต่งไว้ซึ่งยังไม่จบก็สูญหายไป

อิเหนาเล็ก (อิเหนา) ←
อิเหนาใหญ่ (ดาหลัง) ←

☑ ต่อมาในสมัยธนบุรีได้มีการแต่งอิเหนาขึ้นมาใหม่โดยใช้ชื่อว่า “อิเหนาคำฉันท์” ซึ่งผู้เรียบเรียงขึ้นมาใหม่ คือ เจ้าพระยาพระคลังหน ต่อมาในสมัยรัตนโกสินทร์ พระบาทสมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาลัย (ร.๒) ทรงพระราชนิพนธ์บทละครเรื่อง “อิเหนา” ขึ้นมาใหม่เพื่อใช้เป็นบทละครรำ โดยแต่งซ่อมแซมเนื้อหาให้สั้นลงและแต่งให้สอดคล้องกับทำรำนแต่ยังรักษาเนื้อความไว้เหมือนเดิม อนึ่ง วรรณคดีเรื่องนี้ยังได้รับการยกย่องจากวรรณคดีสโมสรให้เป็นยอดของบทละครรำ

กิจกรรมที่ ๑ : ให้นักเรียนค้นคว้าหาความรู้เกี่ยวกับวรรณคดี เรื่อง อิเหนา จากหนังสือหรือแหล่งต่าง ๆ จากนั้นเขียนระบุข้อมูลที่ได้รับการค้นคว้าลงในช่องว่างให้ถูกต้อง

(๑) ผู้แต่ง	(๒) ลักษณะการประพันธ์	(๓) จุดประสงค์
↓ ลักษณะของกลอนบทละคร ในตอนเริ่มบทประพันธ์จะใช้ ๓ ถ้อยคำ ได้แก่ เมื่อนั้น บัดนั้น และมาจะกล่าวบทไป เมื่อนั้น..... บัดนั้น..... มาจะกล่าวบทไป.....		

บทที่ ๒

อ่านสรุปเนื้อเรื่อง และเรียบเรียงเป็นลำดับเหตุการณ์

คำชี้แจง

เนื้อหาใน บทที่ ๒ อ่านสรุปเนื้อเรื่อง และเรียบเรียงเป็นลำดับเหตุการณ์ มุ่งให้นักเรียนอ่านตีความ แปลความ และขยายความจากคำประพันธ์ในหนังสือ โดยใช้กระบวนการคิด และกระบวนการเขียนสรุปเรียบเรียงเนื้อเรื่อง จนเกิดทักษะการอ่านและการเขียนที่ดีขึ้น

กิจกรรมที่ ๒ : ให้นักเรียนอ่านวิเคราะห์ ตีความ และแปลความจากวรรณคดีเรื่อง อิเหนา ตอน ศีกะหมิงกุหนิง ในหนังสือ จากนั้นนำเนื้อเรื่องมาเรียบเรียงเป็นลำดับเหตุการณ์ให้ถูกต้อง

เหตุการณ์ที่ ๑

ความสัมพันธ์ระหว่างอิเหนากับบุชบา (เกริ่นนำ)

.....

.....

.....

.....

เหตุการณ์ที่ ๒

อิเหนาพบจินตะหรา

.....

.....

.....

.....

เหตุการณ์ที่ ๔

ท้าวดาหาโกรธอิเหนา

.....

.....

.....

.....

เหตุการณ์ที่ ๓

อิเหนาไม่ยอมกลับไปแต่งงานกับบุชบา

.....

.....

.....

.....

เหตุการณ์ที่ ๕

จรงกาให้ช่างภาพวาดภาพบุชบา

.....

.....

.....

.....

เหตุการณ์ที่ ๖

วิหยาสะก้าเห็นรูปบุชบา

.....

.....

.....

.....

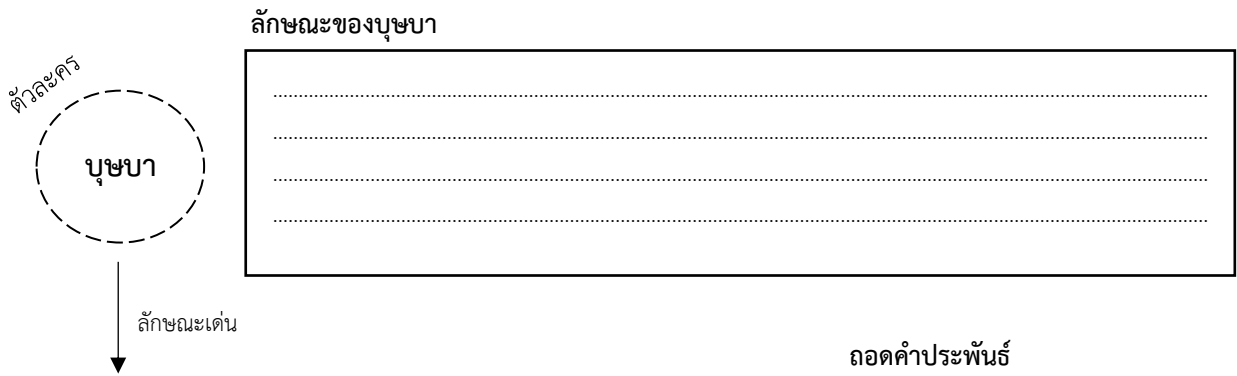

เหตุการณ์ที่ ๗ ท้าวกะหมังกุหนิงจะทำศึกชิงนาง	→	เหตุการณ์ที่ ๘ ท้าวกูเรปันส่งสารให้อิเหนามาช่วยรบ
↓		
[After Story]	←	เหตุการณ์ที่ ๙ ท้าวกะหมังกุหนิงและวิหยาสะกำเสียชีวิต (จบตอบ)

📖 วิเคราะห์หลักเด่นของตัวละคร เรื่อง “อิเหนา ตอน คีตกะหมังกุหนิง”

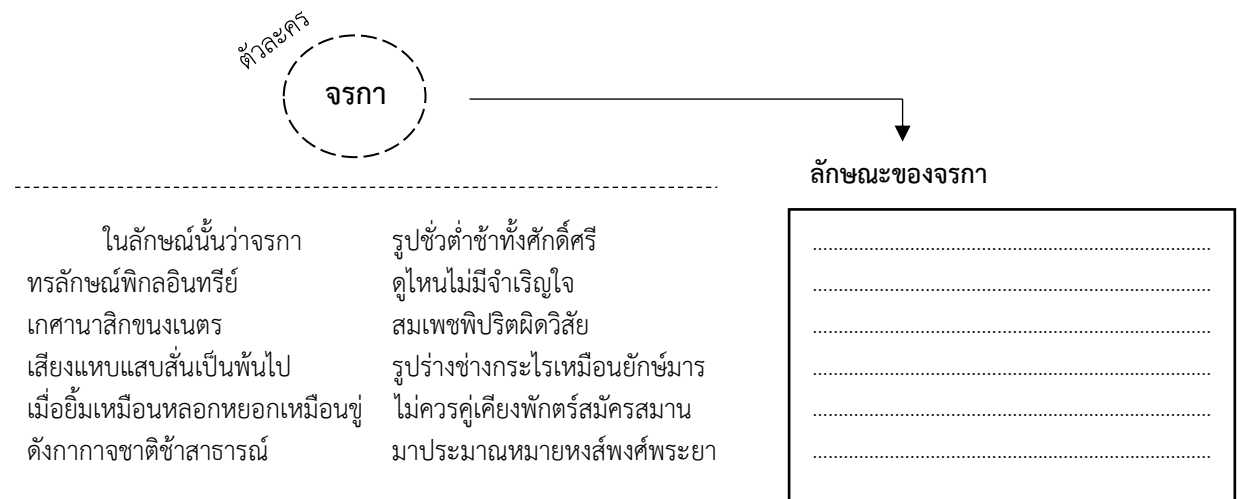
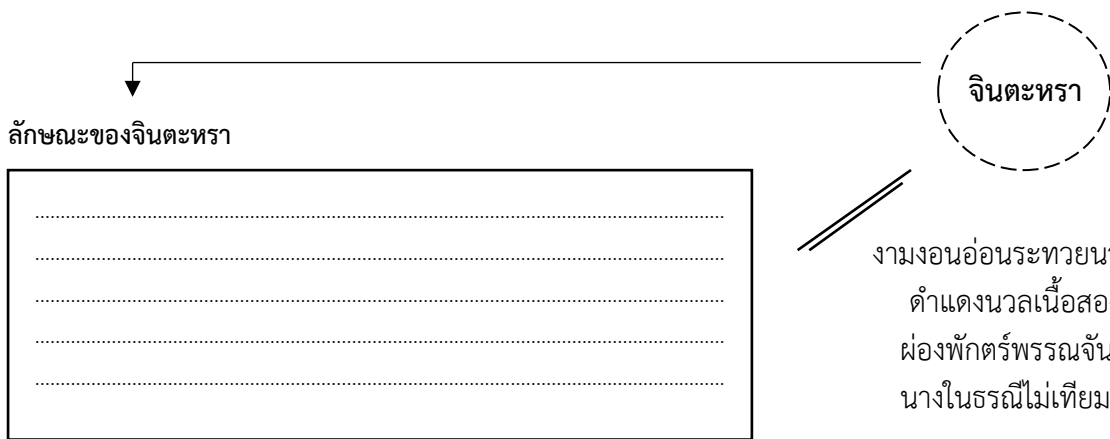
กิจกรรมที่ ๓ : ให้นักเรียนเขียนลักษณะเด่นของตัวละครจาก เรื่อง “อิเหนา ตอน คีตกะหมังกุหนิง” ให้ถูกต้อง

ตัวละคร อิเหนา	ลักษณะของอิเหนา
↓ ชื่อเดิม	
“หยิ่งหยั่งหนึ่งหัตถ์อินตรา อุดากัน สำหรับปาดิ อิเหนาเองหยั่งตาหลา เมาะตาริยะกัตตังสุรสี ดาหยั่งอริราช ไพร่ เองกะนะกะหรีกูเรปัน”	ถอดคำประพันธ์

พัทตร์น้องละอองนวลปลั่งเปล่ง
อรชรอ่อนแอ้นทั้งอินทรี
งามจริงพริ้งพร้องทั้งสารพางค์
พิศพลางปฏิพัทธ์กำหนดใน

ดังดวงจันทร์วันเพ็ญประไพศรี
ดังกินรีลงสรงคงคาลัย
ไม่ขัดขวางเสียทรงที่ตรงไหน
จะใครไปโอบอุ้มองค์มา

บทที่ ๓

บทวิเคราะห์เนื้อหา และคุณค่าจากวรรณคดี

คำชี้แจง เนื้อหาใน บทที่ ๓ บทวิเคราะห์เนื้อ และคุณค่าจากวรรณคดี มุ่งให้ผู้เรียนสามารถสังเคราะห์เนื้อหาจากวรรณคดี เห็นคุณค่าและความสำคัญของวรรณคดี ตลอดจนสามารถนำความรู้และประโยชน์ที่ได้รับการจากการเรียนวรรณคดีไปประยุกต์ใช้ในชีวิตจริงได้

๑. วิเคราะห์เรื่อง อิเหนา ตอน ศีกะหมังกุหนิง

กิจกรรมที่ ๔ : ให้นักเรียนสังเคราะห์เนื้อหาจากวรรณคดี เรื่อง อิเหนา ตอน ศีกะหมังกุหนิง จากนั้นเขียนคำตอบลงในช่องว่างให้ถูกต้อง

คำถามที่ ๑) ศีกสงครามในเรื่องมีต้นเหตุมาจากใคร ?

ตอบ

บทวิเคราะห์ : จะเห็นได้ว่า “อิเหนา” หลงรัก “จินตะหรา” จนไม่ยอมกลับไปแต่งงานกับบุษบา จึงทำให้ท้าวดาหะโกรธอย่างมาก จึงประกาศว่า “แม่นใครมาชอกยอกใคร” คือ ใครมาขอสู่บุษบาก็จะยกให้ผู้นั้นทันทีซึ่ง “จรงกา” ก็ได้มาสู่ขอ ส่วน “วิหยาสะก่า” ที่หลงรักในรูปภาพบุษบาก็ต้องเป็นบ้า แต่วิหยาสะก่าไม่ได้นางบุษบามาครอบครอง เพราะท้าวดาหะมอบให้กับจรงกาไปแล้ว ท้าวกะหมังกุหนิงจึงเปิดศึกชิงนางจนกลายเป็นสงครามในที่สุด

คำถามที่ ๒) ใครต้องมาตายเพราะรักลูก และสงสารลูกเกินไป ?

ตอบ

บทวิเคราะห์ : ลูกยอมเป็นแก้วตาดวงของพ่อและแม่ ยอมเสียสละได้แม้กระทั่งชีวิต ท้าวกะหมังกุหนิงไม่อาจทนความเจ็บปวดทรมานของลูกได้ จึงทำศึกชิงนางกับ “วงศ์อัสญแดหะ” ที่มีฝีมือการสงครามสูงถึงแม้ว่าจะรู้ว่าเมืองของตนเองจะเป็นเพียงเมืองเล็ก ๆ ไม่อาจสู้ได้ก็ตาม

เห็นลูกทุกข์ทรมารได้	แต่ก็ตัดสินใจสู้ศึก	๑) คำประพันธ์ข้างต้นปรากฏในตอนใด
แม้วิหยาสะก่ามอดม้วย	พีกิ่งตายด้วยโอโรสา	
ไหนไหนจะตายวายชีวา	ถึงช้าถึงเร็วก็เหมือนกัน	
ผิดก็ทำสงครามดูตามที	เคราะห์ดีก็จะได้ดังไผ่ผืน	
พีดั่งพฤษาพนาวัน	จะอัสญเพราะลูกดังกล่าวมา	

๒) ถอดคำประพันธ์.....
.....
.....
.....

๒. คุณค่าจากวรรณคดี

กิจกรรมที่ ๕ : ให้นักเรียนอ่านวิเคราะห์คำประพันธ์ที่มีคุณค่าด้านต่าง ๆ ดังต่อไปนี้ แล้วเขียนตอบคำถามลงในช่องว่างให้ถูกต้องและครบถ้วน

๒.๑ คุณค่าด้านอารมณ์

ตัวอย่างคำประพันธ์ที่ (๑)

(๑) ว่าพลางทางชมคนานก	โผนผกจับไม้ยังมี
เบญจวรรณจับวัลย์ขาลี	เหมือนวันพีไกลสามสุดามา
นางนวลจับนางนวลนอน	เหมือนพีแนบนวลสมรจินตะหรา
จากพรากจับจากจันทรรจา	เหมือนจากนางสการะวาตี
แขกเต้าจับเต้าร้างร้อง	เหมือนร้างท้องมาหยารัศมี
นกแก้วจับแก้วพาที	เหมือนแก้วพี่ทั้งสามสั่งความมา

คำถามที่ ๑) บทอาขยานนี้ปรากฏในเหตุการณ์ตอนใดของเรื่อง (ขยายความ)

ตอบ

.....

.....

.....

คำถามที่ ๒) คำประพันธ์ข้างต้นมีการใช้ภาพพจน์ในลักษณะใด สืบได้จากคำว่าอะไร

ตอบ

.....

.....

คำถามที่ ๓) คำประพันธ์ข้างต้นมีการใช้ลีลาทางภาษาโดดเด่นด้านใดที่สุด

ตอบ

.....

.....

ตัวอย่างคำประพันธ์ที่ (๑) (ต่อ)

ตระเวนไพรร้อนร้องตระเวนไพร	เหมือนเวรใดให้นิราศเสนาหา
เค้าโมงจับโมงอยู่เอกรา	เหมือนพินับโมงมาเมื่อไกลนาง
คับแค้นคับแค้นโดยเดียว	เหมือนเปล่าเปลี่ยวคับใจในไพรกว้าง
ชมวิหคนกไม่ไปตามทาง	คะนึ่งนางพลางรับโยย

คำถามที่ ๔) อ่านตีความ แปลความ และขยายความจากคำประพันธ์ข้างต้น

ตอบ

.....

.....

.....

ตัวอย่างคำประพันธ์ที่ (๒)

(๒) แล้วว่าอนิจจาความรัก ตั้งแต่จะเขียวเป็นเกลียวไป สตรีใดในพิภพจบนแดน ด้วยใฝ่รักให้เกินพักตรา	พึงประจักษ์ดังสายน้ำไหล ที่ไหนเลยจะไหลคืนมา ไม่มีใครได้แค้นเหมือนอกข้า จึงมีแต่เวทนาเป็นเนื่องนิจ	คำถามที่ ๕) คำประพันธ์นี้ปรากฏในตอนใด
---	--	---

คำถามที่ ๖) อ่านตีความ แปลความ และขยายความจากคำประพันธ์ข้างต้น

ตอบ

๒.๒ คุณค่าด้านสังคม

ตัวอย่างคำประพันธ์ที่ (๓)

(๓) พอได้ศุภฤกษ์ก็ลั่นฆ้อง ประโคมศึกกึกก้องท้องสนาม ประโหรีตีพินไม้ม้วนนาม ทำตามตำราพิชัยยุทธ์	คำถามที่ ๗) คำประพันธ์นี้ปรากฏในตอนใด
--	--

คำถามที่ ๘) คำประพันธ์ข้างต้นเป็นเหตุการณ์ตอนที่อิเหนากำลังทำอะไรใดก่อนออกรบ

ตอบ

๓. ข้อคิดที่ได้รับจากวรรณคดี

กิจกรรมที่ ๖ : ให้นักเรียนขยายความข้อคิด / คติธรรมที่ได้รับจากเรื่องอิเหนา ตอน ศีกะหมั่งกุหนิง พร้อมระบุว่าปรากฏในเหตุการณ์ตอนใดของเรื่อง

[illegible]